

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний

Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

підготовки _____ **бакалавра** _____

галузі знань _____ **01 Освіта / Педагогіка** _____

спеціальності _____ **014 Середня освіта (Географія)** _____

освітньо-професійна програма Середня освіта. Географія. Економіка _____

Луцьк – 2024

Силабус освітнього компонента «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія), за освітньо-професійною програмою Середня освіта.Географія. Економіка

Розробник: Ткачук Н.М., доцент кафедри економічної та соціальної географії, кандидат педагогічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Ткачук Н. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії

протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри: _____

Погребський Т. Г.

I Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній Рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта / Педагогіка</u> Спеціальність <u>014 Середня освіта</u> <u>(Географія)</u> Освітньо-професійна програма <u>Середня освіта. Географія.</u> <u>Економіка</u> Освітній ступінь:бакалавр	Нормативний
Кількість годин – 120, кредитів – 4		Рік навчання – 3
		Семестр – 5
		Лекції – 36 години
		Практичні роботи – 32 годин
		Самостійна робота – 44 годин
ІНДЗ – немає		Консультації – 8 годин
Мова навчання – українська		Форма контролю – екзамен

II. Інформація про викладача

III Ткачук Надія Михайлівна

Науковий ступінь кандидат педагогічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри економічної та соціальної географії

Контактна інформація

Телефон 0974852583

Електронна пошта: Tkachuk.Nadiia@vnu.edu.ua

Профайл <https://cutt.ly/awJfxm3P>

Адреса викладання курсу: вул. Банкова, 9, корпус ВНУ імені Лесі Українки

Дні занять (<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>)

III. Опис освітнього компонента

1.Анотація курсу. Вивчення ОК «Методика навчання географії у закладах загальної середньої освіти» передбачає підготовку здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти до педагогічної діяльності у закладах загальної середньої освіти. Освоєння курсу спрямоване на формування професійних компетентностей майбутніх вчителів географії, стимулювання їх до постійного розвитку та самоосвіти. Вивчення курсу забезпечує отримання здобувачами теоретичних знань та практичних вмінь щодо змісту, форм, методів вивчення шкільних курсів географії, ознайомлення із сучасними технологіями навчання та світоглядно-методологічними засадами професійної діяльності в контексті стратегій Нової української школи. Змістові модулі містять практичну складову, що сприяє формуванню основних методичних умінь та здатності застосовувати теоретичні знання у розв'язанні прикладних завдань.

2. Пререквізити і постреквізити.

Пререквізити:

Вивчення освітнього компонента пов'язується із системою предметних компетентностей здобувачів, сформованих у курсах педагогіки, психології («Сучасні педагогічні технології», «Методика виховної роботи», «Інформаційні технології в освіті», «Основи психології» та ін.); освітніх компонентів з фізичної, економічної та соціальної географії, які вивчались у попередніх семестрах.

Постреквізити: Опанування змісту ОК «Методика навчання географії у ЗЗСО» забезпечить наступність вивчення освітніх компонентів за навчальним планом педагогічної складової: «Навчальна практика в закладах загальної середньої освіти», «Педагогічна практика», «Методика навчання економічних дисциплін у ЗЗСО», «Методика шкільного географічного краєзнавства».

3. Мета і завдання освітньої компоненти

Метою вивчення освітнього компонента є усвідомлення здобувачами теоретичних і організаційно-методичних основ вивчення географії у закладах загальної середньої освіти; ознайомлення зі змістом і структурою кожного з курсів шкільної географії, загальними особливостями вивчення географічної складової інтегрованих курсів освітньої галузі природознавства адаптаційного циклу базової середньої освіти.

Завдання:

- засвоєння здобувачами теоретичних та практичних основ методики навчання географії;
- опрацювання змісту, структури і методичних особливостей вивчення курсів географії базової середньої освіти та старшої профільної школи;
- формування вмінь працювати з навчально-методичною літературою, аналізувати навчальні програми і підручники з географії, пропедевтичних інтегрованих курсів освітньої галузі природознавства адаптаційного циклу базової середньої освіти;
- вироблення навичок планувати і конструювати процес навчання географії у закладах освіти, розробляти і впроваджувати на практиці технології навчання;
- вироблення установки на неперервну освіту та професійний розвиток впродовж навчання та майбутньої педагогічної діяльності.

4. Результати навчання (Компетентності)

На основі вивчення здобувач має набути таких компетентностей:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності вчителя географії та економіки із застосуванням сучасних теорій та методів географічної, економічної та психолого-педагогічних наук, із використанням комплексу міждисциплінарних даних, за умов недостатності інформації та невизначеності умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності.

ЗК 1. Здатність свідомо ставитись до вимог суспільства, усвідомлювати свої права та обов'язки як громадянина України, діяти на засадах етичних мотивів соціально, відповідально і свідомо.

ЗК 2. Знання й розуміння предметної професійної діяльності та здатність до професійного розвитку та навчання впродовж життя.

ЗК 4. Здатність до письмової й усної комунікації державною мовою.

ЗК 6. Здатність до комунікативної толерантності у професійній сфері, володіння етикою ділового спілкування (учні, вчителі, батьки).

ЗК 7. Здатність працювати автономно та в команді, забезпечувати якість виконання робіт і оцінювання їх результатів, приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 8. Здатність до пошуку, обробки та критичного аналізу інформації з різних джерел, до інноваційного мислення, креативності, до генерування нових ідей.

ЗК 9. Здатність до використання знань в практичній діяльності, до адаптації та дії в нових умовах.

Спеціальні (фахові) компетентності (ФК)

ФК 1. Здатність застосовувати набуті географічні, економічні та психолого-педагогічні компетентності для формування в учнів ключових і предметних компетентностей на рівні базової середньої освіти.

ФК 2. Здатність якісно організовувати освітній процес, використовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів, добирати ефективні методики, технології та здійснювати інтегроване навчання.

ФК 3. Здатність до організації безпечного освітнього середовища (зокрема для дітей з особливими освітніми потребами), створення сприятливих умов для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

ФК 4. Здатність забезпечувати безпечне проведення краєзнавчої дослідницько-пошукової діяльності учнів у закладах освіти.

ФК 5. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їх громадянської активності.

ФК 6. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

Результатами навчання визначено наступні:

ПРН 1. *Знає* основні історичні етапи розвитку предметної області.

ПРН 2. *Знає* закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію.

ПРН 3. *Знає* та *розуміє* принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання географії, економіки/підприємництва та фінансової грамотності в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти).

ПРН 4. *Знає та розуміє* особливості навчання різнорідних груп учнів, застосовує диференціацію навчання, організовує освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів.

ПРН 5. *Уміє оперувати* базовими категоріями та поняттями спеціальності.

ПРН 6. *Аналізує* державні стандарти, навчальні програми і підручники з географії та економіки для планування і конструювання основних видів навчальної діяльності з учнями та забезпечення ефективної організації освітнього процесу.

ПРН 7. *Добирає і застосовує* сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснює самоаналіз ефективності уроків.

ПРН 8. *Володіє формами та методами* виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, *уміє* відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.

ПРН 9. *Здатний проєктувати* психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва.

ПРН 11. *Знає* зміст, структуру та методичні особливості вивчення географічних та економічних дисциплін у закладі загальної середньої освіти (на рівні базової освіти), спроможний формувати в учнів цілісну наукову картини світу.

ПРН 16. *Знає, розуміє і здатний* використовувати рекомендації з методики географії, інтегрованих курсів природничої галузі, економіки/підприємництва та фінансової грамотності, міжгалузевих інтегрованих курсів.

ПРН 17. *Уміє* забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів в освітньому процесі та у позакласній діяльності; демонструє здоровий спосіб життя.

ПРН 19. *Дотримується* норм академічної доброчесності у процесі навчання і професійній діяльності.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практичні роботи	Самостійна робота	Консультації	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Загальна методика навчання географії						
Тема 1. Вступ. Методика навчання географії як наука	7	2	2	3		ДС, РК, ІРС/2
Тема 2. Компетентнісно-зорієнтоване навчання географії. Географічна освіта в сучасній українській школі	7	2	2	3		ДС, РК, ІРС/2
Тема 3. Дидактичні принципи навчання географії	7	2	2	3		ІРС, РМГ/2

Тема 4. Методи та методичні прийоми вивчення географії	7	2	2	3		ДС, ІРС/2
Тема 5. Засоби та комп'ютеризація навчання географії	9	2	2	3	1	РМГ, ІРС/2
Тема 6. Формування предметних географічних компетенцій учнів	8	2	2	3	1	РМГ, ІРС/2
Разом за модулем 1	44	12	12	18	2	12 балів
Змістовий модуль 2. Форми організації навчального процесу з географії						
Тема 7. Форми організування освітнього процесу з географії	8	2	2	3	1	ДБ, ІРС/2
Тема 8. Урок - основна форма навчання географії	9	4	2	2	1	РМГ, ІРС/4
Тема 9. Позаурочна та позакласна форми навчання географії. Практична робота.	5	2	2	1		РК, ІРС/2
Тема 10. Контроль і корекція навчальних досягнень здобувачів середньої освіти з географії	8	2	2	4	-	РМГ, ІРС/3
Тема 11. Технології навчання географії.	8	2	2	4	-	ДБ, ІРС/3
Разом за модулем 2	38	12	10	14	2	14 балів
Змістовий модуль 3. Методичні особливості навчання шкільних курсів географії						
Тема 12. Методичні особливості вивчення загальної географії (6-й клас)	6	2	2	2	0,5	ДС, ІРС/3
Тема 13. Методичні особливості вивчення географії в 7-й класі	7	2	2	2	1	ДС, ІРС/3
Тема 14. Методичні особливості вивчення географії: «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас) «Україна і світове господарство» (9-й клас).	6	2	2	2	0,5	ІРС, РМГ/3
Тема 15. Особливості вивчення географії в профільній школі.	7	2	2	2	1	ДС, ІРС/2
Тема 16. Особливості вивчення географії як складової інтегрованих курсів освітньої галузі природознавство	7	2	2	2	1	РМГ, ІРС/3
Тема 17. Професійне самовдосконалення учителя географії в умовах НУШ	5	2	-	2	-	
Разом за модулем 3	38	12	10	12	4	14 балів
Види підсумкових робіт						Бали
Модульна контрольна робота 1						20
Модульна контрольна робота 2						20
Модульна контрольна робота 3						20
Всього годин	120	36	32	44	8	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота

студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

У ході проведення практичних робіт з ОК переважає **комбінована перевірка** компетентностей студентів, де поєднуються зазначені вище форми контролю. Остання тема другого змістового модуля оцінюються у формі рефлексії та обговорення екскурсії (за умови її проведення) в заклад освіти.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Таблиця 3

Тема змістового модуля	Тема для самостійного опрацювання	Види самостійної роботи
Тема 1	На підставі контент-аналізу питання визначіть перспективні напрямки розвитку методики викладання географії в Україні. Укладіть тести (10 -15 питань) за темою «Розвиток методики викладання географії у вітчизняній освіті» У вигляді графічної схеми відобразіть різноманітність методів експериментально-емпіричного рівня.	Повідомлення Презентація. Тестові питання
Тема 2	Обґрунтуйте необхідність формування предметних компетенцій у сучасній географічній освіті. Зробіть аналіз модельних програм з географії та визначіть потенціал шкільних курсів географії у формуванні ключових компетентностей.	Повідомлення Презентація.
Тема 3	Опрацюйте шкільну програму з географії (6-9 клас). Визначіть теми, які найбільш доцільно розкривати дотримуючись краєзнавчого принципу навчання.	Повідомлення Презентація.
Тема 4	Створіть графічно-знакову модель систематизації методів навчання географії за характером навчально-пізнавальної діяльності учнів. Порівняйте пояснювально-ілюстративний метод навчання географії та метод проблемного викладання навчального матеріалу за планом: 1) назва методу; 2) загальна характеристика методу; 3) провідні види діяльності вчителя; 4) провідні види діяльності учнів; 5) сфера застосування.	Повідомлення. Презентація
Тема 5	Порівняйте особливості викладання основного, додаткового й пояснювального тексту чинних підручників з географії для 7-го класу (щонайменше трьох). Підготуйте презентацію 1-2 інтернет-ресурсів з географії.	Повідомлення Презентація
Тема 6	Спроектуйте мотиваційний структурний компонент уроку географії у 8-му класі, який відбиває вплив як соціальних, так і пізнавальних мотивів учнів на їхню навчально-пізнавальну діяльність.	Повідомлення Презентація
Тема 7	Зіставте особливості традиційного й інтерактивного режиму організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Вкажіть переваги та ризики обох режимів.	Повідомлення Презентація
Тема 8.	Укладіть мету уроку до однієї із тем у 8 класі. Запропонуйте	Повідомлення

	обладнання та методи для її досягнення.	Презентація
Тема 9.	Визначіть організаційні особливості проведення географічної олімпіади в Україні. Проаналізуйте особливості різних видів домашніх завдань з географії.	Повідомлення Презентація
Тема 10.	Складіть календарно-тематичний план на I семестр за однією із модельних програм 6 класу з географії. Запишіть його у вигляді таблиці.	Повідомлення Презентація
Тема 11.	Спроектуйте фрагмент уроку географії у 7-му класі із застосуванням ілюстративно-демонстраційних методичних прийомів навчання.	Презентація
Тема 12.	Спроектуйте фрагмент уроку географії у 8-му/9-му класі із застосуванням прикладних методичних прийомів навчання	Повідомлення Презентація
Тема 13.	Спроектуйте фрагмент уроку географії у 10-му класі із застосуванням вербальних, частково-пошукових та прикладних методичних прийомів навчання.	Повідомлення Презентація
Тема 14.	Спроектуйте фрагмент уроку «Пізнаємо природу» у 5 класі однієї з використанням дидактичних ігор. Тема уроку географічного змісту.	Повідомлення Презентація
Тема 15.	Розробіть навчальний проєкт за однією із теми дослідження в 10 або 11 класі.	Повідомлення Презентація
Тема 16.	Назвіть і розтлумачте загальнопрофесійні компетенції учителя географії. Дайте стислу характеристику платформ для неформальної освіти та підвищення кваліфікації учителя географії. Охарактеризуйте стилі педагогічної взаємодії.	Повідомлення Презентація

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Відвідування занять є обов'язковим. Здобувачі першого рівня вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Здобувач повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь у навчальному процесі.

Політика щодо академічної доброчесності. Політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності регламентовані наступними документами: Кодекс академічної доброчесності ВНУ ім. Лесі Українки, Положення про комітет з етики наукових досліджень ВНУ ім. Лесі Українки, Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників ВНУ імені Лесі Українки https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/normatyvno-pravova-baza/ Вивчаючи даний освітній компонент, здобувачі погоджуються виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів освіти;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань здобувачів освіти.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. У разі відсутності студента на семінарських заняттях з об'єктивних причин, він має право виконати завдання, передбачені планом практичних занять, і одержати відповідні оцінки. Відпрацювання пропущених занять має відбутися до останнього семінарського (практичного) заняття під час індивідуально-консультативної роботи викладача. Якщо здобувач освіти отримав бал за темою освітнього компонента менший за максимальний, він має право лише один раз повторно скласти поточний контроль за темою (усна відповідь та виконання завдань для самостійної роботи). Зараховується найвищий результат. Скласти поточний контроль за темою можна під час консультації у вільний від аудиторних занять час.

Відпрацювання практичних робіт, які передбачали оцінювання участі в дискусії, тренінгу, роботу в групах здійснюється через виконання завдань самостійної роботи до теми.

Неформальна освіта при викладанні дисципліни

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_Viznannya_rezultativ_VNU_im._L.U._red.pdf

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

Перелік основних платформ для отримання неформальної освіти:

<https://prometheus.org.ua/>

<https://vseosvita.ua/course>

<https://osvitoria.media/tag/pidvyshhennya-kvalifikatsiyi-vchytelya/>

<https://ed-era.com/>

<https://naurok.com.ua/>

Зарахування результатів навчання, отриманих у формальній та/або інформальній освіті

Результати освіти, отримані у формальній та/або інформальній освіті, можуть бути зараховані як додаткові у межах поточного оцінювання, при цьому сума поточних балів за семестр не може перевищувати 40.

Види наукової та практичної активності здобувачів освіти	Кількість балів
Публікація наукової статті в періодичному виданні наукових праць здобувачів освіти в межах тематики освітнього компонента	20
Виступ на міжнародній, всеукраїнській студентській науково-практичній конференції з публікацією тез доповіді в межах тематики освітнього компонента	до 10
Проходження курсів, тренінгів, воркшопів або інших видів неформальної освіти в межах тематики освітнього компонента	до 15

V. Підсумковий контроль

Рейтинг здобувача освіти з навчальної роботи визначається відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки»(https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/08/2023_Polozh_pro_otzin_Ped_pedMED.pdf)

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за контрольні заходи змістових модулів (максимум – 20 балів за кожен змістовий модуль, всього 60 балів), участь у дискусіях, роботу в малих групах (максимум – 15 бал), виконання індивідуальної роботи за темами практичних (максимум – 25 балів).

Якщо у підсумку виконання всіх видів навчальної роботи студент за результатами поточного та модульного контролю набирає не менше 75 балів, то за його бажанням, отримана ним оцінка може бути зарахована як підсумкова оцінка з дисципліни. У протилежному випадку або за бажанням студента підвищити рейтинг, він складає іспит. При цьому бали, набрані за результатами модульного контролю, анулюються. Екзаменаційна оцінка визначається у балах (від 0 до 60) за результатами виконання екзаменаційних завдань.

Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння здобувачем освіти теоретичного матеріалу та практичних вмінь і навичок з окремого освітнього компонента за семестр. Екзамен проходить у формі усної відповіді студентів згідно екзаменаційних білетів. Кожен білет включає три

питання, які передбачають оцінювання теоретичних знань студентів та їх вмінь і навичок використовувати відповідні знання на практиці. Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази з кожного освітнього компонента: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

Питання до екзамену

1. Зміст, предмет дослідження та завдання методики навчання географії.
2. Структура методики навчання географії та її зв'язок з іншими науками.
3. Суть компетентнісного підходу до навчання. Які компетентності формує географія в учнів?
4. Методи науково-педагогічного дослідження теоретичного рівня.
5. Методи науково-педагогічного дослідження експериментально-емпіричного рівня.
6. Організація та методика проведення науково-педагогічних експериментів. Основні етапи науково-педагогічного дослідження та характеристика роботи на кожному з них.
7. Початковий період розвитку шкільної географії та методики її навчання (від започаткування навчання до початку XX століття). Вклад Ушинського К. Д. у розвиток краєзнавчого принципу навчання.
8. Розвиток шкільної географії та методики її навчання у радянський період (від 1917 р. до 1991 р.). Основні позитивні й негативні тенденції розвитку методики викладання географії на цьому етапі функціонування шкільної географічної освіти
9. Розвиток української шкільної географії та методики її навчання у

період від 1991 р. до сьогодення.

10. Зміст та цілі шкільної географічної освіти. Основні документи, які визначають зміст та планування реалізації шкільної географічної освіти.

11. Загальна характеристика принципів навчання географії; традиційні та інноваційні принципи навчання.

12. Охарактеризуйте принцип науковості навчання та способи його реалізації при вивченні географії.

13. Охарактеризуйте принцип доступності навчання та способи його реалізації при вивченні географії.

14. Охарактеризуйте принципи систематичності й послідовності у навчанні та способи їх реалізації при вивченні географії.

15. Охарактеризуйте принципи свідомості й активності учнів у навчанні та принцип зв'язку навчання з життям; способи їх реалізації при вивченні географії.

16. Охарактеризуйте принцип індивідуального підходу до учнів у навчанні та принцип міцності засвоєння знань, умінь і навичок; способи їх реалізації при вивченні географії.

17. Охарактеризуйте принцип наочності у навчанні; способи його реалізації при вивченні географії.

18. Розкрийте зміст краєзнавчого принципу навчання та охарактеризуйте технології його використання при формуванні географічних знань учнів.

19. Обґрунтуйте систему методів навчання, виділених за джерелами формування знань.

20. Обґрунтуйте зміст і особливості застосування словесних методів та методичних прийомів навчання при вивченні географії.

21. Охарактеризуйте різновиди усного викладу знань та розкрийте прийоми їх використання при формуванні географічних знань учнів.

22. Охарактеризуйте методичні особливості використання різновидів бесід при формуванні географічних знань учнів.

23. Дайте загальну характеристику наочних методів навчання та обґрунтуйте окремі прийоми їх використання при вивченні географії.

24. Спостереження як наочний метод навчання географії.

25. Охарактеризуйте практичні методи навчання та окремі прийоми їх використання при вивченні географії

26. Дослідницький метод та його застосування на уроках географії.

27. Охарактеризуйте систему методів навчання, виділених за характером і рівнем навчально-пізнавальної діяльності учнів.

28. Розкрийте зміст проблемного підходу до формування знань учнів. Обґрунтуйте основні етапи розкриття навчальної проблеми.

29. Розкрийте схему формування географічних понять.

30. Як навчити учнів географічних умінь?

31. Зміст та особливості використання інтерактивного режиму організації

навчання.

32. Методика використання парно-трійкової інтерактивної форми навчально-пізнавальної діяльності учнів.

33. Технологія застосування “мозкового штурму” на уроках географії.

34. Яку роль у процесі навчання географії відіграє навчальна гра? Охарактеризуйте інтелектуально-творчі ігри, які застосовують на уроках географії.

35. Методика використання дискусійно-інтерактивної форми навчально-пізнавальної діяльності учнів.

36. Суть методики проведення вікторин на уроках географії.

37. Метод проєктів і його застосування у базовій та профільній шкільній географії

38. Методика організації роботи учнів з підручником та зі статистичними матеріалами.

39. Обґрунтуйте зміст та класифікацію засобів навчання географії.

40. Якими способами формують у школярів досвід творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення до світу?

41. Методика організації роботи учнів з географічною картою при вивченні географії.

42. Методичні особливості використання вчителем технічних засобів навчання при вивченні географії.

43. Загальна характеристика форм організації освітнього процесу.

44. Вимоги до уроку як основної форми навчально-виховного процесу у школі.

45. Обґрунтуйте мету уроку як ключову основу технології його проведення.

46. Розкрийте методичні особливості проведення вступного уроку.

47. Характеристика та методика організації структурних компонентів уроку (на прикладі комбінованого уроку).

48. Які форми і методи роботи доцільні на етапі закріплення вивченого матеріалу? Приклади наведіть для різних курсів шкільної географії.

49. Назвіть та охарактеризуйте методичні прийоми, які можна застосувати для перевірки домашньої роботи учнів.

50. Методичні особливості підготовки вчителя до уроку.

51. Загальна характеристика типів уроків.

52. Методичні особливості організації практичних робіт з географії.

53. Характеристика і методичні особливості проведення уроків формування компетентностей (засвоєння нових знань)

54. Урок розвитку компетентностей (формування та вдосконалення вмінь і навичок).

55. Урок корекції компетентностей (уроки систематизації й узагальнення знань)

56. Урок перевірки та/або оцінювання досягнень компетентностей (перевірки та корегування знань, умінь і навичок)
57. Розкрийте зміст та методичні особливості проведення нетрадиційних уроків.
58. Методика проведення уроку-лекції.
59. Методика проведення уроку-семінару.
60. Методика проведення уроку-конференції.
61. Методичні особливості проведення ігрових уроків.
62. Охарактеризуйте методичні особливості організаційно-мотиваційного етапу уроку географії з різних курсів.
63. Методичні особливості проведення контролю навчальних досягнень учнів.
64. Структура, зміст, основні завдання та методичні особливості вивчення загальної географії (6-й клас).
65. Значення, структура, зміст, головні завдання та методичні особливості вивчення курсу географії «Материки та океани» (7-й клас).
66. Методичні особливості формування знань про материк (на прикладі вивчення Африки).
67. Значення, структура, зміст та методичні особливості вивчення курсу географії «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас).
68. Значення, структура, зміст та методичні особливості вивчення курсу географії «Україна і світове господарство» (9-й клас).
69. Охарактеризуйте особливості профільного вивчення географії в старшій школі.
70. Методика організації та проведення навчальних екскурсій з географії.
71. Технології використання на уроках матеріалів, зібраних під час екскурсій.
72. Охарактеризуйте особливості інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» в НУШ.
73. Перманентне (постійне) позакласне навчання (факультатив, гурток тощо) при вивченні географії.
74. Систематичне позакласне навчання (предметний тиждень, олімпіада тощо) при вивченні географії.
75. Епізодичне (нерегулярне) позакласне навчання (екскурсія, похід тощо) при вивченні географії.

VII. Рекомендована література

Основна

1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
2. Географія (6 – 9 класи) : Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 03

серпня 2022 року № 698. URL:
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.geography-6-9.pdf>

3. Модельна навчальна програма «Географія. 6–9 класи» для закладів загальної середньої освіти / С. П. Запотоцький, Г. І. Карпюк, Р. В. Гладковський, та ін. – Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/pryrodnycha-osvitnia-haluz/>.

4. Модельна навчальна програма «Географія. 6–9 класи» для закладів загальної середньої освіти / С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко, Т. Г. Гільберг, Л. М. Даценко. – Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/pryrodnycha-osvitnia-haluz/>.

5. Географія (10 – 11 класи, профільний рівень) : Навчальна програма, затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

6. Загальна методика навчання географії: Підручник / О.М. Топузов, В.М.Самойленко, Л.П. Вішнікіна. К.: ДНВП «Картографія», 2012. 512с.

7. Варакута О. М. Методика навчання географії (курс лекцій): Навчальний посібник. Переробл. і доп.. Тернопіль: Тайп, 2019. 177с

8. Касіяник І. П., Мисько В. З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»», 2017.214 с.

9. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання). Х.: ВГ «Основа», 2016. 112 с.: іл., табл.. (Серія «Бібліотека журналу «Географія»; Вип.. 11 (155)

10. Самойленко В.М. Топузов, О.М., Вішнікіна Л.П., Діброва І.О. Викладання дидактики географії : Навчальний посібник. К.: ДП «Прінт Сервіс», 2016. 240 с.

11. Самойленко В. М, Олійник Я. Б, Вішнікіна Л. П. Навчання географії: понятійно-термінологічний словник К.: Ніка-Центр, 2014. 352 с. URL: <https://geo.knu.ua/images/samojlenko.pdf>

Додаткова

1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

2. Географія (6 – 9 класи) : Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.geography-6-9.pdf>

3 Географія (10 – 11 класи, профільний рівень) : Навчальна програма, затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407. URL:

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

4. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/930/93000/Pryrodnychi.pdf>

5. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go>

6. Концепція навчання географії України в основній та старшій школі / за заг. ред. д-ра пед. наук О.М. Топузова та канд. пед. Наук О. Ф. Надтоки. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 56 с.

7. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт. : М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін. ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ : УЦОЯО, 2019. 439 с. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/PISA_2018_Report

9. Кравець Н. В. Краєзнавча робота в контексті навчально-виховної діяльності сучасного закладу освіти. Методичний посібник. URL: <https://vseosvita.ua/library/turistsko-kraeznavcarobota-v-konteksti-dialnosti-sucasnogo-zakladu-osviti-1938.html>

10. Ткачук Н. М., Мандрик І.П., Петрук М. Є. Формувальне оцінювання як інноваційний аспект шкільної географічної освіти в новій українській школі. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені В. Винниченка. Серія: педагогічні науки*. 2022. Вип. 206. С. 208-215

11. Ткачук Н. М., Барський Ю. М. Практичні аспекти підготовки майбутніх вчителів географії, економіки до професійної діяльності в НУШ. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, 2022. № 3. С. С.64-72

12.Ткачук Н. Практична складова підготовки майбутніх вчителів географії. *Актуальні проблеми науки, освіти та технологій в умовах сучасних викликів: збірник тез доповідей міжнар. наук. - практ. конференції (Умань, 21 березня 2023 р.): у 2 ч. Умань: ЦФЕНД, 2023. Ч. 1. 75 с., С. 26-28*

13. Шевчук Р. Ткачук Н. Формування предметної географічної компетентності методами технології діалогового навчання. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали VII Міжнар. наук.- практ. Інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського, м. Луцьк, 3-5 лист. 2023 р. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2023. С.60-62*

14. Януль І. Ткачук Н. Розвиток предметної географічної компетентності учнів у новій українській школі через навчальні проєкти. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали VII Міжнар. наук.- практ. Інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського, м. Луцьк, 3-5 лист. 2023 р. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2023. С.56-58*

15. Ткачук Н. Організаційно-методичні умови впровадження диференційованого викладання в закладах загальної середньої освіти. *Освітні та*

наукові інновації у сфері біології і збереження здоров'я людини: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Рівне, 14 грудня 2023 р.). Упоряд.: І. О. Сяська, О. Г. Рудь, Л. В. Ойцюсь, І. М. Трохимчук. Рівне: О. Зень, 2023. 282 с. С.155–158

16. Marusynets, M., Vovkochyn, L., Yakymenko, S., Tkachuk, N., & Tymchenko, A. Innovative educational technologies in the system of specialist's professional training. Amazonia Investiga, 2022 11(60), 177-186. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.60.12.19>

Інтернет-ресурси

1. Офіційний сайт Верховної ради України (Законодавство України): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Офіційний сайт Волинського національного університету імені Лесі Українки <http://vnu.edu.ua/uk>
3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України <https://mon.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Державної наукової установи ІМЗО <https://imzo.gov.ua/>
5. <https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/23071/>
6. Офіційний сайт Українського географічного товариства URL: <https://geotov.org.ua/>
7. Природні парки URL: <https://www.nationalparks.in.ua/zapovidnyky/pryrodni>
8. Студія онлайн-освіти «EdEra». URL: <https://www.ed-era.com/courses>
9. Онлайн-медіа про освіту та виховання дітей в Україні «Освіторія». URL: <https://osvitoria.media/>
10. Освітній проєкт «На урок» URL: <https://naurok.com.ua/project>